

19. Yüzyılda Choson Krallığı'nın Yönetim Anlayışında Meydana Gelen Değişim ve Dış İlişkilerin Başlangıcı¹

Müge Kübra OĞUZ*

Öz

Choson Krallığı kuruluşundan itibaren yönetim sisteminde Neo-Konfüçyanist ideolojiyi benimsemiştir. Bu kapsamda dış ilişkilerini Çin ve Japonya ile sınırlı bir şekilde tutmuş, diğer devletlerle ilişkiler kurmaktan kaçınarak kendisini izole hale getirmiştir. Ancak 19. yüzyılda Amerika ve Avrupalı devletler dini, siyasi, ekonomik gibi birbirinden farklı amaçlarla Asya'ya yönelmişlerdir. Çin ve Japonya'nın antlaşmalar imzalayarak Batılı devletlerle ilişkiler kurmalarının ardından Choson'un izolasyon politikasında değişim başlamıştır. Kore Yarımadası'na Hristiyanlık dini ve Batılı düşüncelerin girmesi bu değişimi tetiklemiştir. Bu unsurların yarımada girişinin yarattığı iç problemleri fırsat bilen Batılı ülkeler Choson Krallığı ile antlaşmalar imzalamak için çeşitli denemelerde bulunmuşlardır. Batılı devletlerin antlaşma isteklerini reddeden Choson'u uluslararası platforma sokan ülke ise 1876 yılında imzaladığı Kanghwa Antlaşması ile Japonya olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kore Yarımadası, Doğu Asya, Dış İlişkiler, Choson Krallığı.

The Change in the Management Approach of the Kingdom of Choson in the 19th Century and the Beginning of External Relations

Abstract

The Kingdom of Choson has accepted the Neo Confucianist ideology in its management system since its foundation. In this context, it has limited its foreign relations with China and Japan, and it has isolated itself by avoiding relations with other states. However, in the 19th century, America and the European states turned to Asia for different purposes such as religion, politics and economic. Choson's isolation policy has begun to change after China and Japan signed treaties and established relations with Western states. The introduction of Christian religious and Western ideas into the Korean Peninsula has triggered this change. Western countries following internal problems caused by the entry of these elements into the peninsula have made various attempts to sign treaties with the Kingdom of Choson. The Kingdom of Choson, which rejected these attempts by the West, abandoned its policy of isolation in 1876 with the Kanghwa Treaty signed with Japan.

Keywords: Korean Peninsula, East Asia, Foreign Affairs, Kingdom of Choson.

¹ Bu makale, Müge Kübra Oğuz'un Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 2019 yılında kabul edilen "Choson Krallığı'ndan Dehan İmparatorluğu'na: Kore'nin Dış Politikaları (1876-1910)" adlı Doktora tezinden üretilmiştir.

* Dr. Müge Kübra OĞUZ, mugekubraoguz@gmail.com

GİRİŞ

Kore Yarımadası Doğu Asya'daki stratejik konumu ile tarih boyunca uluslararası politika- da önemini korumuştur. Günümüzde de yarımada bulunan Güney ve Kuzey Kore'nin uluslararası ilişkileri her daim gündemdedir. Ancak Kore Yarımadası'nın tarihine bakıldığında özellikle Choson Krallığı döneminde 19. yüzyıla kadar bir izolasyon politikasının uygulanmış olduğu görülmektedir. Hatta bu izolasyon politikası dolayısıyla Batılı ülkeler tarafından Choson Krallığı "Yalnız Krallık" olarak tanımlanmıştır (Griffis, 1894).

Hem Neo-Konfüçyanist ideolojisi dolayısıyla hem de geleneksel özelliklerini kaybetmeden varlığını sürdürmek amacıyla uyguladığı bu dışa kapalı siyasetinin Choson Krallığı'na olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkileri de olmuştur. Özellikle 19. yüzyıla gelindiğinde komşuları olan Çin ve Japonya'da başlayan reform hareketleri ve dış ilişkilerin kurulması ile birlikte gelen modernleşme faaliyetleri Choson Krallığı'nı izolasyon politikasından dolayı çağın gerisinde bırakmıştır.

Bu makale ile 19. yüzyılda Choson Krallığı'nın yönetim anlayışında önemli bir yer tutan dışa kapalı siyasetinde meydana gelen değişimler ve dış ilişkilerin kurulma aşamaları ele alınıyor. Günümüzde de etkisi devam eden uluslararası platforma çıkışı incelenecektir.

Makalenin yazılması için Kore'nin Kraliyet Arşivleri (Choson Wangjo Sillok / 조선 왕조 실록), araştırma eserler, makaleler ve konu ile ilgili yapılan tezlerden yararlanılmıştır.

1. 19. YÜZYILDA CHOSON KRALLIĞI'NIN YÖNETİM MEKANİZMASI

Choson Krallığı, Kore Yarımadası'nda 1392 yılında Neo-Konfüçyanist ideolojiyi temel alarak kurulmuştur. Hem kurumsal hem de toplumsal hiyerarşinin oluşmasında etkin rol oynayan Neo-Konfüçyanizm'in siyasal anlayışına göre tebaanın kralın otoritesine saygı gösterip ona mutlak bağlılık göstermesi gerekmektedir. Krallığın düzgün bir şekilde işleyişi de tebaanın bu sorumluluklarına karşı kral ve yöneticilerinin ülkeyi yönetmek ve yeryüzündeki herkese huzur getirerek karşılıklı bir uyum kurulmasına dair görevlerini yerine getirmelerinden geçmektedir (Bol, 2008 :140).

Choson Krallığı'nın kuruluşundan itibaren Neo-Konfüçyanist anlayışın öğretilmesi adına açılmış olan Konfüçyüs akademileri, Konfüçyüs'ün temel öğretilerini kabul etmekle birlikte vurgu ve yorumda çeşitli konulara yoğunlaşarak birbirinden ayrılmışlardır. Akademilerden mezun olan öğrenciler Gwago (과거) adındaki memuriyet sınavını geçmelerinin ardından devlet kademesinde aldıkları eğitime bağlı bir şekilde görevlerini yerine getirmişlerdir (Kim ve Sarı, 2013:284-286). 17 ve 18. yüzyıllara gelindiğinde ise öğrencilerin arasında mensubu oldukları farklı akademilerin değer yargılarını yorumlamalarından kaynaklı siyasi gruplaşmalara kadar uzanan kesin ayrışmalar görülmeye başlanmıştır (Key ve Henderson, 1959). Bu ayrışma mezun oldukları akademilerde aldıkları eğitimlerle farklı siyasi görüşlere sahip öğrencilerin tutumları dolayısıyla yönetim kademesinde Siyasal Gruplaşma Siyaseti (붕당 정치/Bungdang Chongchi) olarak adlandırılan dönemi ve fikir ayrılıklarından dolayı yaşanacak çatışmaları beraberinde getirmiştir (신편 한국사 (Yeni Kore Tarihi), 2002:20).

Bu dönemin bir diğer öne çıkan çatışması ise Kraliyet Aileleri arasında meydana gelmiştir. 1800 yılında 10 yaşındaki Sunjo (1800-1834) tahta çıktığında henüz yaşı küçük olduğu için kraliçe taht naibi olarak seçilmiş ve kraliçenin ailesi de iktidara hâkim hale gelerek yönetimi ele geçirmişlerdir. Kraliyet akrabaları dâhil olmak üzere birkaç seçkin aile grubunun yönetimi ve siyasi düzeni ellerinde tutması, bu dönemin tarihçiler tara-

findan 1800'den 1863'e kadar Sedo Politikası (세도정치/Sedo Chongchi) çerçevesinde adlandırılmasına yol açmıştır (신편 한국사 (Yeni Kore Tarihi), 2002:20). Sedo politikası sadece küçük yaşta tahta çıkan kralların annelerinin taht naibi olduğu bir sistem olmayıp ilerleyen süreçte kralların evlendikleri kraliçenin aile ve akrabalarını da yönetimde söz sahibi yapacak bir sistem olarak gelişim göstermiştir. Dolayısıyla Choson Krallığı'nda kraliyet ailelerinin yönetimdeki hakimiyeti 19. yüzyılda yönetim sistemini etkileyen çatişmalara sahne olmuştur.

Sedo Politikası 1863 yılında Kral Cheolchong'un (1849-1863) ölümünün ardından varis bırakmaması sebebiyle değişime uğramak zorunda kalmış ve bu tarihten sonra Choson yönetim sisteminde farklı bir aşamaya geçilmiştir. Kral Honjong'un (1834-1849) annesi Kraliçe Cho, Kral Cheolchong'dan sonra tahta geçmesini istediği Gojong'u, onu kendisinin yasal varisi olduğunu ilan ederek tahta çıkarmıştır. Ancak Kral Gojong bu şekilde tahta çıkarıldığında henüz 12 yaşındadır ve Choson Krallığı'nın yönetimini onun taht naibi olarak 10 seneliğine babası Hungson Taewongun üstlenmiştir (Kim D. K., 2005: 101).

Bu döneme kadar kraliyet ailelerinin iktidar mücadeleleri dolayısıyla giderek zayıflayan Choson yönetimi, Taewongun'un başa geçmesiyle Sedo Politikasının etkilerinden arındırılmaya başlanarak güçlendirilmeye çalışılmıştır. Kraliyet ailelerinin ve akrabalarının yönetimdeki etkisini kırmak ve daha güçlü bir siyasi düzen oluşturmak isteyen Taewongun bu amaçla siyasi düşüncesine ve bölgesel desteğine bakmaksızın yetenekli bürokratları yönetimde toplamıştır. Ancak uyguladığı katı muhafazakâr ve aşırı milliyetçi politikası oğlu Kral Gojong tahta geldiğinde başlayacak olan dış ilişkilerin gelişim sürecinde büyük problemleri beraberinde getirmiştir (Kim J., 2012:280).

2. CHOSON KRALLIĞI'NIN ASYA POLİTİKASI: ÇİN VE JAPONYA İLE İLİŞKİLERİ

Choson Krallığı'nın yönetim mekanizması gibi dış politikası da kuruluşundan itibaren temel aldığı Neo-Konfüçyanist yaklaşım ile şekillenmiştir. Bu yaklaşıma göre uluslararası ilişkiler bireyler arası ilişkilerin bir yansıması durumunda sayılmaktadır, bu yüzden üst ve alt arasındaki ayrıma dayalı statünün eşitsizliği, bireyler arası ilişkilerde olduğu gibi uluslararası ilişkilerde de doğal sayılmaktadır. Ancak kuruluş döneminde yarımadadaki uzun Moğol hâkimiyetinin yıkıcı etkileri devam ettiği için Choson Krallığı kurulduğu andan itibaren dış ilişkilerinde sınırlı bir politika izlemiştir. Bu sınırlı politikanın yanında da komşuları olan Çin ve Japonya ile de güvenliğini sağlayacak dengeleyici bir ilişki kurmuştur. Choson yönetiminin Neo-Konfüçyanist yaklaşımı Çin ve Japonya ilişkilerinin düzenlenmesinde ve hatta adlandırılmasında önemli rol oynamıştır.

Konfüçyanist bakışı ile Çin yönetimini tanrıdan gelen yetki verme yetisine sahip olarak kabul ederek uygar bir toplum olarak gören Choson, dünya görüşünde de Çin'i merkeze alarak ona bağımlı bir politika sürmenin krallığın tanrı tarafından kutsanmasında rol oynayacağı düşüncesine sahiptir. Bu yüzden Choson Kralları tahta çıktıklarında Çin imparatorlarına resmî belgeler ve hediyeler gönderip, onlardan unvanlar alarak Çin'i tanrıdan kendi meşruiyetlerini onaylayacakları bir anlamda arabulucu olarak kabul etmişlerdir (Haboush, 1988:1-2). Bu açıdan "Çin ile uyum politikası içinde olarak Konfüçyanist yaklaşımla bu ilişkide Çin'i "büyük abi, koruyucu ülke" olarak kabul ederlerken (Chong ve Kim, 1968:13) bu ilişkiyi de *Sadae* (사대/Büyüğe hizmet et) politikası ile tanımlamışlardır. Choson'un Japonya ile ilişkisi ise Çin'den daha farklı olarak birbirine eşit

“arkadaş” iki ülke olarak tanımlanmaktadır. Bu da kaynaklarda *Kyorin* (고린정책/komşuluk ilişkileri) olarak geçmektedir (Kang, 1997:167-172). Choson’un iki ülke ile kurduğu bu sınırlı ilişkisinde Japonya’ya karşı bir savunma müttefiki olarak Çin’i yanında tutarken, Japon denizcilerin yağmalarından korunmak ve Çin’e karşı pazarlık edebileceği bir pozisyonu oluşturabilmek için de Japonya ile ilişkilerini geliştirmiş olduğu görülür. Bu şekilde dengeyi oluştururken yarımada komşularını da uzak tutmayı başardığı gibi giderek dış dünyaya kapılarını kapatmıştır.

19. yüzyıla kadar kendisini izole hale getirdiği dış politikasına sıkı sıkıya bağlı kalan Choson Krallığı’nda özellikle 1800lerin ortalarından itibaren bir değişim yaşanmaya başlanmıştır. Mançu Hanedanlığı ile ilişkilerinde Çin’in daha önceki dönemlerden farklı olarak Choson Krallığı’nın iç işlerine müdahaleleri ve haraç ödeme ritüellerine daha saldırgan bir şekilde cevap veren politik bir değişim geçirdiği gözlemlenmiştir (Kim K. H., 1980:159-165). Bu dönemde Japonya ile ilişkiler ise 1811’de Tokugawa yönetimine gönderilen son diplomatik heyetin ardından Tsushima Adası’nın *daimyosu* ile sürdürülmektedir. Choson Krallığı’na vergi verip kraldan unvanlar alan *daimyo* aynı zaman Japon şogunluğuna bağlı bir bey gibi hareket etmektedir (Holcombe, 2016:248).

3. KORE YARIMADASI’NA HRİSTİYANLIĞIN GİRİŞİ VE BATILILAR İLE KARŞILAŞMALAR

Choson’un dışa kapalı politikası, Batılı güçlerin Çin ve Japonya ile ilişkilerinin gelişimi sonrasında Choson kraliyet yönetiminde tartışılmaya başlanan bir konu haline gelmiştir. Özellikle yeni yılda, imparatorun ve veliahdının doğum günlerinde olmak üzere yılda 3 kere Çin’e haraç vermeye giden elçiler sayesinde Doğu Asya’daki Batılıların varlığı keşfedilmiş ve onların bu coğrafyaya etkilerinin farkına varılmıştır. Çünkü bu elçiler aracılığıyla, tüccarlar ve misyonerlerin gelişi ile başlayan Batılılarla ilişkilerin Çin’de yarattığı değişim doğrudan gözlemlenmiştir (Shin, 2009:2-3).

Choson’un Batılılarla karşılaşması sadece Çin’e giden elçilerle sınırlı kalmamıştır. Doğu Asya seferlerine başlayan Batılı güçler 17. yüzyıldan itibaren bölgedeki deniz aşırı faaliyetleri esnasında yakalandıkları fırtınalar, tayfunlar yüzünden, tesadüfen Choson kıyılarına gelmişlerdir. Bu kazalar dolayısıyla Batılılarla karşılaşan halk durumu hemen yöneticilere haber vermiş, yöneticiler de her ne kadar dışa kapalı bir politika sürdürüyor olsalar da kazazedelere her zaman yardım ellerini uzatarak kaza yapan gemicilerin bir an önce ülkelerine dönmelerinde yardımcı olmuşlardır (Linschoten, 1974:48,307,361).

Koreliler hem Çin’de hem de kıyılarına vuran gemiler aracılığıyla karşılaştıkları Batılıları “barbar” olarak nitelendirmeyip onların medeniyetlerine ilgi duyarak yaklaşmışlardır. Hatta duydukları bu ilgi Çin’e giden elçileri Katolik kiliselerini ziyaret etmeye itmiştir (Shin, 2006:15-20). Bu dönemde Çin’de bulunan misyonerlerin halk ile iletişimlerini arttırmak adına Çin kültürü ile uyum içinde sundukları Hristiyanlık dini bu ziyaretler esnasında Choson elçilerine ulaşmıştır. Özellikle Çin’den dönerken yanlarında getirdikleri dinî ve teknik bilgiler içeren kitaplar Kore Yarımadası’ndaki aydın kesim tarafından merakla incelenmiştir (Bae, 1984:6). Choson Krallığı’ndaki Neo-Konfüçyanist aydınlar entelektüel seviyelerini geliştirmek adına bu kitapları incelemişler ve “*tek tanrılığı Neo-Konfüçyanizm’in tinsel olmayan konseptine karşı yeni bir nefes*” (Grayson, 2006:7) olarak tanımlamışlardır. Hatta Hristiyanlığı bir dinden ziyade bilim olarak ele alarak Konfüçyüsçü felsefenin tamamlayıcısı olarak kabul etmişlerdir (Kum, 2004:39-40).

Kore’de Hristiyanlık dinine ilginin arttığı dönemde Katolik misyonerlerin Çin kültürüne uyumlu bir şekilde tanıttıkları Hristiyanlığın aslında Hristiyanlığın doğasından uzaklaşmak olduğuna dair misyonerler arasında başlayan tartışma dolayısıyla bazı sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Burada en dikkat çekici konu misyonerlerin Çinli halka Hristiyanlığı tanıtırırken halkın Konfüçyanist bir gelenek olarak atalarına saygı törenlerine de izin vermeleri olmuştur. Papa’ya kadar ulaşan problemin sonucunda, Papa Çin imparatoruna Hristiyanlık dinine geçenlerin atalarına saygı törenleri yapmalarının yasak olduğunu haber vermesi için elçisini göndermiştir. Ancak elçinin gelişi ile bu törenleri yasaklamaya neden olacak her türlü yeni inanışın, toplumsal düzende Çinlilerin ailelerini, milletini terk edecek bir uygulamaya dönüşmesinden rahatsız olan imparator 1721’de tüm misyonerleri ülkesinden çıkararak misyonerlik faaliyetlerine son vermiştir (Bays, 2002:30).

Çin’de tanıştıkları Batı medeniyetinin özellikle gelişmişliğinden etkilenen Koreli aydınlar ise bu yeni kültürü Tongdo Sogi (동도서기/東道西器) olarak bilinen ‘Doğu Ahlakı ile Batı Tekniği’ bakış açısından ele almışlardır. Batı medeniyetinin üstünlüğünü kabul ederek Kore toplumunun Batıya dair fikirlerin kabulü için bu dönemde Silhak aydınlarının yönetimden bir reform talebinde buldukları görülmektedir. Hatta 1779 yılında Silhak aydınları Neo-Konfüçyanist fikirleri, Çin filozofu Wang Yang Min’in idealizmini ve Katolikliğin öğretilerini bir araya getirmek isteyen bir girişimde bulunmuşlardır (Yoon, 2002:170).

Aydınların bazıları ise Batı medeniyeti ve dinî üzerine edindikleri bilgiler aracılığıyla daha da ileri giderek Konfüçyanizm’in yerine Katolik doktrinlere göre yaşam biçimini uygulamaya başlamışlardır. Bunu yapmak için de daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarından Choson Krallığı’nda Batılılarla ilişki kurulmasına dair yasaklar olmasına ve yarımada görevliler hariç çıkışın yasak olmasına rağmen Çin’deki misyonerler ile iletişim kurmaya çalışmışlardır. Bu iletişim 1783 yılında Çin’e giden haraç konvoyuna katılma fırsatı elde eden Yi Sung Hun tarafından kurulmuş, Çin’de bulunduğu esnada Katolik kilisesi ile bağlantıya geçen Yi Sung Hun vaftiz olarak 1784’te Kore’ye dönmüştür. Kore’ye döndükten sonraki hedefi ise Katolikliği Kore Yarımadası’nda yaymak olmuştur (Brother Anthony, 2014:175-177).

Ancak Hristiyanlık ve Batılı fikirlerin Kore Yarımadası’nda bu şekilde büyük bir ilgi görmesinden rahatsız olan muhafazakâr kesim, toplumun bölünmesine yol açacağı ve geleneksel düzenin bozulacağı gerekçeleri ile yönetime baskı yapmaya başlamışlardır. Muhafazakâr kesimden Hong Nag An gibi kişiler Çin’de yaşanan misyonerlik faaliyetlerinin kaldırılmasını yakından takip ettikleri için Kral Jeongjo’dan (1776-1800) sadece dinî faaliyetlerin değil tüm yabancı fikirlerin kaldırılmasını talep etmişlerdir. Sonuç olarak Kral Jeongjo tüm Batılı dini ve teknik kitapların imha edilmesi kararına varmıştır (Baker ve Rausch, 2017:69).

Kral Jeongjo’nun emrine rağmen Koreli Katolikler inançlarından vazgeçemedikleri gibi Papa tarafından Çin’e ulaştırılan atalarına saygı törenlerinin kaldırılması kararını da uygulayarak krala karşı bir protesto içerisinde girmişlerdir (Kim J. S., 1995:99-100). Özellikle Konfüçyanizm ve Katoliklik arasında seçim yapmak zorunda bırakıldıkları bu dönemde dini törenlerde kullandıkları atalarına ait tabletleri parçalayarak geri dönülmez bir şekilde isyan etmişlerdir. Ataların tabletlerinin parçalanması olayı Kore’de Chinsan Olayı (진산사건) olarak adlandırılmaktadır. Kral tarafından bu Katolik kesim hain olarak ilan edilmiş (Jeongjo Sillok, 1791:2), bundan sonraki süreçte Katolikler yönetimin baskıları üzerine krala sadık olmak için kralın kendilerini koruma altına almaları şartını sunarak karşı çıkışlarını göstermişlerdir. Bu şart da “devletin halk ve kiliseyi koruma görevini yerine getirmesidir. Ama devlet görevini yerine getirmiyorsa o zaman halk direniş göster-

rebilir, kilise yönetimini kendilerine lider olarak kabul edebilir' şartıdır (Cho, 2010:29). Krala karşı isyan edebilecek ve şart koşacak kadar ileri giden Katolik grubun toplumsal düzenin bozulmasına dair bir işaret olduğu gözden kaçmamıştır. Hem Choson'daki düzeni korumak hem de kralın emirlerinin geçerliliğini arttırmak adına 1791 yılından sonra Çin'e giden elçilere de hiçbir şekilde orada bulunan Batılılar ile iletişime geçmemeleri emredilmiştir (Choi, 2005:88-91).

Choson'da Katoliklerin ilk isyanı olarak görülen Chinsan Olayı, Kore Yarımadası'nda dış kapalı yönetimi savunan muhafazakâr kesimin haklılığını doğrulayacak bir diğer gelişmenin de önünü açmıştır. Gizli bir şekilde inançlarını sürdürmeye devam eden Koreli Katoliklerin Katolikliğe devletten daha bağımlı olduklarını gösteren olay Çin'deki Katolik kilisesinden Kore Yarımadası'na bir rahibin gönderilmesine dair yaptıkları başvuru olmuştur. Rahip Zhou Wenmo 14 Ocak 1793'te Seul'e gizli bir şekilde gelerek burada toplumun üst düzey ailelerinin evlerinde gizlenerek Hristiyanlığın yayılması faaliyetlerinde bulunmuştur. Ancak rahip 1800'de tahta geçen Kral Sunjo'nun naibi olarak tahtta bulunan kraliçe tarafından kurulan baskı sonucu yakalanıp idam cezasına çarptırılmıştır (Baker ve Rausch, 2017:98).

Rahibin idam edilmesi üzerine Kore'deki Katolikler arasında üst düzey ailelerden birinin üyesi olan Hwang Sa Yong, 1801 yılında Pekin'deki piskopos Alexandre de Gouvea'ya bir mektup yazarak Papa ile iletişim kurmalarında aracı olmasını, Choson kraliyetine Çin İmparatoru tarafından Katoliklik konusunda din özgürlüğü sağlaması için göz dağı vermesini istemiştir. Bu mektubun en önemli kısmı ise Hwang'ın Avrupalı devletlerden Koreli Katolikler için ekonomik yardım istemesi ve Kore Yarımadası'na bu yüzden herhangi bir yabancı müdahalesi söz konusu olacaksa kullanılması için yarımadaanın coğrafi ve stratejik bilgilerini eklemesidir (Hwang ve Kim, 2009:170-172). Choson Krallığı'na ihanetin simgesi olan bu mektup henüz yarımada sınırlarından çıkmadan yakalanmıştır. '1801 İpek Mektup Olayı' (황사영백서/黃嗣永帛書) olarak anılan olayın ardından kraliyet yönetimi tarafından Katoliklik ve tüm yabancı yayınlar yasaklanmıştır. Bu kararın ciddiyetini göstermek adına da 1801 yılında Katolikliğe inananlar idam edilerek cezalandırılmış (신유박해/辛酉迫害), Choson hükümeti Hristiyanlara karşı tutumunu giderek sertleştirdiği için Koreli Katolikler durumu Çin'deki misyonerlere ulaştırmak için daha da kararlı hale gelmişlerdir (Adams, 2010:7).

Kore'de Katolikliğin henüz Batılı misyonerler yarımadaaya gelmeden önce Korelilerin özgür iradeleri ile geçiş yaptığı araştırmacılar tarafından kabul görmektedir (Min, 2005:23-30). Ancak bu geçişlerine rağmen Koreli Katolikler pek çok kez Katolik kilisesinin dini yetkisine kavuşmak için Çin'e gitmeye çalışmışlardır, gidemeyenler de mektuplar yoluyla misyonerler ile bağlantıya geçmeye çalışarak misyonerleri açıkça ülkelerine davet etmişlerdir. Bu açıdan özgür irade ile Katolikliği kabul edip bunun yaygınlaştırılması bir başarı olarak görülmesine rağmen bu dönemde Kral Cheolchong'un (1849-1863) konuya gereken önemi göstermediği, bunu bir devlet sorunu düzeyinde ele almadığı için yeni inancın hızla yayıldığını söyleyen araştırmacılar bulunmaktadır (Choi S. B., 1968:27).

Kore Yarımadası'nda Katolikliklere yönelik sert müdahaleler ve cezalandırmaların, Avrupa'da 1. Napolyon tarafından yeniden canlandırılan Katolik misyonerlik organizasyonu olan 'Paris Foreign Missions Society' tarafından duyulması çok gecikmemiştir. 1827 yılında 'Paris Foreign Missions Society'nin yarımadaadaki Katoliklerin sorumluluğunu üstlenmesi ile Kore'deki Katolikler için bir umut doğmuştur. Özellikle Hristiyanlara yapılan cezalandırmaların ardından 1831'de Papa XVI. Gregorius Fransız misyonerlere Kore'de bir vekillik kurmaları için emir vermiştir. Çin üzerinden Choson'a doğru yola çı-

kan misyonerler 1836'da başlarında Fransız rahip Joseph Imbert olmak üzere Choson topraklarına girmişlerdir (Kane, 1999:2).

Bu esnada Çin'de Choson yönetimini endişeye sevk eden gelişmeler yaşanmaktadır. Fransa'nın Doğu Asya Politikası çerçevesinde şekillendirdiği rotanın içerisinde Annam ve Siam, devamında da Çin ve Choson Krallığı bulunmaktadır. Hatta bu amaçla gözlemler yapmak üzere bölgeye gönderilen Fransız gemilerin Kore kıyılarında yaptıkları stratejik araştırmalara dair kanıtlar bulunmaktadır (Galaup, 1798:378-192). Çin ise Fransa'nın gündemine Katoliklik mezhebini yayma misyonunu üstlendikten sonra buna eklediği ekonomik nitelikli bir sömürgecilik isteği ile dahil olmuştur. Fransa bu istekleri doğrultusunda Afyon Savaşı'nı takiben 1842 yılında İngiltere'nin imzaladığı Nanking Antlaşması'nın ardından istediği fırsatı elde ederek siyasi ve ekonomik kaos içerisinde olan Çin ile 1844'te Whampoa Antlaşması'nı imzalamıştır. Whampoa Antlaşması ile de Çin'deki Katolik misyonerler hakkında imtiyaz elde etmiştir (Armaoğlu, 2007:401). Ayrıca 1851 yılında Çin'de başlayan Taiping ayaklanması (1851-1864) esnasında 3 Katolik rahibin ölümü İngiltere ve Fransa'yı 1857'de birlikte Canton limanını bombalamaya itmiş, olay 1858'de Tianjin Antlaşması ile sonuçlanmıştır. Tianjin Antlaşması Çin'in onayından geçmediği için ülke Batılı güçlerin daha sert baskısı ile karşı karşıya kalınca Fransa ve İngiltere Pekin'e girmişlerdir. Yazlık Saray'ın da yakılması üzerine Tianjin'de teklif edilen bütün şartlar 1860 yılında Pekin Antlaşması ile imzalanarak yürürlüğe girmiştir. İşte bu durumun Choson Krallığı üzerindeki etkisi Çin'in Batılılarla mücadelesinde gösterdiği başarısız tutumu nedeniyle yönetimin endişeye düşmesiyle kendisini göstermiştir. Özellikle 1862'de Nanking'e giren İngiltere ve Fransa'nın Çin pazarını dünya ticaretine açmaları sıranın Choson'a geldiğinin resmi olmuştur (Cady, 1954:105-106), (Fairbank, 1965:157-160), (Armaoğlu, 2007:747-48), (Holcombe, 2016:237-240).

Choson Krallığı'nı Çin'deki gelişmelerin ardından yarımada uyguladığı sert Katolik karşıtı politikasında değişime yönelten bir diğer gelişme de Rusya'nın Asya sınırlarının idaresine yönelik tutumunda genişlemeye yönelik bir değişime girmesi olmuştur. Çünkü Rusya Çin'in Afyon Savaşı'nda İngiltere ve Fransa'ya yenik düşmesini fırsat bilerek 1860 yılında Doğu Denizi kıyısındaki Ussuri bölgesini savaş dahi yapmadan Çin'den alarak Choson Krallığı ile komşu olmuştur (Marshall, 2006:11). Rusya'nın Choson topraklarına komşu oluşu, onun artık Doğu Denizi'nden daha aşağılara inebilecek olma ihtimali Choson içerisindeki sorunları ikinci plana atmıştır. Bu tarihten itibaren hükümet görevlileri Katolikliği saldırıya uğramamak için bir çözüm olarak görürken kendi savunma hatlarının sağlamlaştırılması için Batılı askerî tekniklere ve materyallere ilgi duymaya başlamışlardır. Sınır boyunda oluşan tehlike ile Batılıları cezalandırmaktan ziyade onlardan faydalanmak düşüncesi hâkim olmuştur (Lieven, 2006:561).

Batılı misyonerlerin Kore Yarımadası'na girdikten sonraki süreçte Kral Cheolchong'un yerine 1863 yılında Kral Gojong ve taht naibi olarak babası Taewongun'un yönetime geçtiği sırada Kore'den misyonerlerin gönderdiği raporlarda Koreli Hristiyanların sayısının 20 bini aştığı görülmektedir. 1866 yılında 12 Fransız misyonerin görev aldığı krallıkta Koreli Katoliklerin artık hükümetin baskısını hissetmemelerinden kaynaklı olarak daha da güçlendikleri, başkent sokaklarında Roma Katolik Kilisesi'nin amblemlerini taşıyarak yürüyüşler düzenledikleri bilinmektedir. Hatta rahiplerin sokaklarda açık bir şekilde vaazlar verdiği bu dönemde Kore geleneksel düzeninde bozulma açığa çıkmıştır (Min, 2005:93-100), (Seth, 2011:230).

Aynı yıl Kore Yarımadası'na Rus saldırıları başlamıştır. 1866 yılında Choson'un Hamgyong eyaletine inen Rus gemisi, Tongjoseon-man denilen bölgeye baskın yaparak Choson Krallığı'nı ticaret ve yerleşme hakkı elde etmek üzere antlaşma yapmaya zorlamıştır (Gjong Sillok, 1865:11). Fakat Koreliler 1860 yılında Rusya ile sınır komşusu oldukları andan itibaren Rusya'nın olası saldırılarına karşı hazırlık yapmaktadırlar. Dahası artık Katolik Koreliler Choson hükümetinde yönetimde söz sahibi olan insanlar haline gelmişlerdir ve Rusya'ya karşı İngiltere ve Fransa ile antlaşma yapılmasına dair isteklerini Taewongun'a sunmuşlardır (Choe, 1972:95). Aşırı muhafazakâr ve milliyetçi karakteri ile bilinen Taewongun bu istek karşısında misyonerlerden birisiyle görüşme talep edince onu iktidarda desteklemekte olan muhafazakâr parti tarafından Katolikliğe gösterdiği müsamaha ile hainlik ile suçlanarak yönetimden çekilmesi konusunda baskı kurulmuştur (Choi S. B., 1968:24). Ancak kendisini destekleyen parti olmaksızın iktidarda kalamayacağını anlayan Taewongun, Çin'e haraç vermek üzere giden elçi heyetinden Yi Hung Min'in sunduğu 'Çinlilerin ülkelerindeki tüm Hristiyanları öldürdüğüne' dair çarpıtılmış raporunu aldıktan sonra Hristiyanlara karşı baskı politikasına geri dönmüştür. 1866 yılından itibaren hükümet Hristiyanlara karşı daha ağır cezalar uygulamıştır. Katolik Koreliler teker teker tespit edilip 6. dereceye varan akrabalarına kadar idam edilerek, evlerinde bulunan tüm dini kitaplar ve materyallerine el konulup imha edilmiştir. Ayrıca çeşitli bölgelerde kurulan askerî kontrol noktaları ile sıkı bir denetim başlatılmıştır (Choi S. B., 1968:20-24).

4. FRANSA VE AMERİKA'NIN KORE YARIMADASI'NDAKİ FAALİYETLERİ

Choson Krallığı'nda Taewongun'un başlattığı sıkı denetim ve idam cezaları içerisinde gizli yollarla Çin'e kaçarak Kore'de yaşananları Fransa'ya bildiren kişi rahip Ridel olmuştur. Çin'e ulaştıktan sonra Tianjin'de bulunan Fransız konsolos Gabriel Deveria, ardından da Fransa'nın Doğu Asya Filosunun komutanı olan Amiral Gustav Roze ile görüşmelerde bulunarak Kore'de Fransız vatandaşlarının Taewongun'un cezalandırma politikası içerisinde öldürüldüğünü bildirmiştir. Amiral Roze, Ridel'den aldığı bilgileri vakit kaybetmeksizin Paris'teki Deniz Kuvvetleri Bakanı ve Kolonilerden sorumlu Chasseloup Laubant'a iletmış ve bir misilleme harekâtı yapılmasını önermiştir (Kane, 1999:5). Ancak bu harekât için gelecek cevabı beklemeden hemen planını yapmaya koyulmuştur. Durumu ilginç kılan ise Çin'de bulunan Fransız elçi Henry Bellonet'in durumdan en son haberi olan kişi olmasıdır. Olayı öğrendikten sonra Fransa Dış İşleri Bakanı Drouin de Lhuys'a durumu bir telgraf ile bildiren Bellonet aynı şekilde Çin İmparatoru ile de durumu paylaşmıştır (Ahvenainen, 1981:30-31).

Bellonet'in, Amiral Roze'un hemen harekete geçme isteğini desteklemesine neden olan olay ise Fransa'nın Çin'deki üstünlüğünü yavaş yavaş kaybettiğini gösteren, Çin'in çeşitli bölgelerinde Fransız rahiplerin öldürülmelerine dair gelen haberler olmuştur. Fransız elçi ve Amiral, Choson'a düzenleyecekleri harekât ile Çin'deki kontrolü de tekrar ele alabileceklerine dair planları ile henüz Fransa'dan haber gelmeden kendi inisiyatifleri doğrultusunda harekete geçmeye karar vermişlerdir. Ancak bu esnada elçi Bellonet'in Çin Dış İşleri Bürosu Tsungli Yamen'e yaptığı bildirim Amiral Roze'un planlarını Bellonet olmadan hızlandırarak harekete geçirmekle sonuçlandırmıştır (Choi S. W., 1986:207-210). Çünkü Çin'in Choson ile ilişkisi bilindiği için Bellonet'in Çin'e bu sefer için yaptığı bildirimini Choson'a ulaşabilir ve Koreliler Fransa'ya karşı bir savunma hazırlığı içerisine girebilirlerdi. Bu açıdan harekât tarihini dahi elçiye bildirmeden Choson'a yola çıkan Amiral üç savaş gemisi ile 25 Eylül'de Choson'un başkentine gelmiştir. Önemli bir ayrıntı da

bu savaş gemilerinin başkentteki Korelilerin gördüğü ilk Batılı gemiler olmasıdır (Gojong Sillok, 1866:1).

Choson başkentinde Korelilerin hazırladıkları savunma barajı ile karşı karşıya gelen Amiral, burada bir keşif gezisi gerçekleştirdikten sonra stratejik öneminin farkına vardığı Kanghwa Adası kıyılarından Çin'e geri dönmüştür. 11 Ekim'de "Korelilere gözdağı vermek" amacıyla tekrar yola çıkarak bu kez Kanghwa Adası'nı kuşatmış, ancak yanında ekibi ve yeterli malzemesi olmadığı için sadece 70 kişilik bir birliği karaya çıkarmıştır. Burada Korelilerin savunması karşısında 30 Fransız askeri öldürülmüştür. Koreliler karşı atağa geçemedikleri için kesin bir zafere ulaşma şansını kaybetse de Amiral Roze Choson Krallığı sınırlarında kalan son iki misyonerin de başarılı bir şekilde Çin'e geçtiklerini öğrendiğinde 12 Kasım'da operasyonu sona erdirerek oradan ayrılmıştır. Bu suretle Fransa'nın Çin'de tekrar Katolikler üzerinde hakimiyet kurma politikası başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Kane, 1999:8), (Lee, 1962:26-32).

1866 yılı Koreliler için sadece Fransa ile karşı karşıya geldikleri yıl olmakla kalmamış aynı zamanda Kore Yarımadası'nın Amerika'nın Doğu Asya politikası dahilinde yer alması sonucu Amerika ile de karşılaştığı yıl olmuştur. Amerika'nın 1784'ten itibaren başlayan Doğu Asya politikasının öncelikli hedefi, ticari olarak bir yayılma sahası olarak bölge devletleri ile ilişkiler kurmaktır. Buradan hareketle de Çin ve Japonya gibi hâkim uluslar üzerinde kapitalist amaçlarla sömürgecilik faaliyetlerinden ziyade onların toprak bütünlüğünü tehdit etmeden ekonomik ilişkiler kurma planları ile hareket etmiştir (Murray, 2011:45-47).

Bu kapsamda Amerika, bölgede ticari ilişkiler kurmak için Doğu Asya temsilcisi olarak görevlendirdiği Edmund Roberts'ın raporları doğrultusunda 1834 yılından itibaren bölgedeki ülkeler hakkında değerlendirmeler yapmaya başlamıştır. Bu raporlarında Roberts Japonya'nın öncelikli olarak ticarete açılması gerektiğini, Japonya'nın ardından da Kore ile kurulacak ticari ilişkilerin Amerika için bölgesel bir avantaj sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca 1845 yılında Kore ile ticari ilişkilerin kurulması adına Kongre üyesi Zodoc Patt'in bir komisyon kurma önerisi olmuşsa da bu teklif kabul edilmemiştir (Cook, 1982:11).

Amerika'nın ticari ilişkileri geliştirmek adına değerlendirmelerinin sürdüğü bu dönemde Choson Krallığı ile ilk etkileşimi bir deniz kazası aracılığıyla meydana gelmiştir. 1855 yılında Two Brothers isimli geminin bir deniz kazası sonucu Kore Yarımadası'nın Kangwon bölgesindeki Wonsan şehrine demirlemesi söz konusu olmuştur. Kazadan kurtulan dört Amerikalı gemici raporlarında Korelilerin yardımları ile ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra Yalu nehrini geçerek temsilciliklerine ulaştıklarını belirtmişlerdir (Swisher, 1952:239). Korelilerin Amerikalılarla ikinci karşılaşmaları ise 1866 yılında Kuzey Pyongan eyaleti yakınlarında Surprise isimli geminin batma tehlikesi yaşayarak Kore Yarımadası kıyılarına vurması ile gerçekleşmiştir. Fakat 1866 tarihi dikkate alındığında bu dönem Choson Krallığı içerisinde Batılılar aracılığıyla gelen Hristiyanlık dininin yönetim tarafından yasaklandığı bir dönem olması dolayısıyla bir kaza sonucu gelmiş olsalar da kıyılarına vuran bu Batılı insanlar önce bölgedeki yöneticiler, ardından da başkentte sorgulanmışlardır. Bu sorgulamalar bittikten sonra Korelilerin bu dönemde deniz kazalarıyla ülkelerinin kıyılarına gelen kazazedelere rutin bir şekilde uyguladığı insanî yardımları ile (Hahm, 1984:24-25) yine Çin'deki temsilciliklerine geçişlerinde yardımcı oldukları görülmektedir (Cable, 1938:4).

Söz konusu deniz kazalarının ardından gemicilerin Koreliler hakkında yazdığı raporlar ve ticaret konusunda bölgedeki temsilcilerinden gelen raporlar ile birlikte Amerika'nın

Choson Krallığı ile ilişkilerini geliştirmek adına girişimde bulunan kişi Amerikan Dış İşleri Bakanı William Seward olmuştur. Seward'ın yayılmacı politikası doğrultusunda 1866 yılında General Sherman isimli ticaret gemisi ticari ilişkiler kurmak amacıyla Kore Yarımadası'na gönderilmiştir (Oh, 1933:99-100). Bu gemi Çin'den yola çıktığında mürettebatın yanında 1863 yılında Choson Krallığı'na gelmiş ve Çin'de bulunduğu sırada Korelilerle misyonerlik faaliyetleri doğrultusunda Katolik mezhebini yaymak için Korece öğrenmiş olan Rahip Thomas da bulunmaktadır (Neff, 2012:165-166). General Sherman gemisi Choson Krallığı'na geldiğinde Amerika'nın ticaret anlaşmasına dair istekleri için iletişimi Rahip Thomas sağlamıştır. Ancak Rahip Thomas bir İngiliz olduğu için 1866 yılında bu gemi ile yaşanan temasların yer aldığı Choson Krallığı Arşivleri belgelerinde General Sherman bir İngiliz gemisi olarak kayıtlara geçmiştir (Gojong Sillok, 1866:3).

Yapılan görüşmelerde Amerikalılar Koreliler tarafından ticaret isteklerine olumsuz cevap verilmesine rağmen, karşılarında duracak herhangi bir güç olmadıkları düşüncesiyle yarımadanın içlerine doğru seyirlerine devam etmişlerdir. Bu seyirleri esnasında Koreliler tarafından sürekli gözetim altında tutulan geminin silahlarla yüklü olduğu ve gerçek amaçlarının ticarî faaliyetler olmadığı anlaşılmıştır (Cable, 1938:19). Bu ilerleyişleri karşısında Koreli yetkililer yabancı bir geminin kendi sularında ilerlemesinin yasalarına aykırı olduğunu Amerikalılara bildirmişlerse de geminin ilerlediği rotada karaya oturma ihtimali olduğunu hesapladıkları için bir süre daha savunma pozisyonunda beklemişlerdir. Taedong Nehri'nde ilerleyen gemi kısa bir süre sonra Korelilerin bekledikleri üzere karaya oturmuş ve Pyongyang Valisi Park Kyusu askerî komutanı Yi Hyon-ik'i soruşturma yapmak üzere General Sherman gemisine göndermiştir. Fakat komutan Yi Hyon-ik'in gemiye çıkması ile Amerikalılar tarafından alıkonulması bir olmuştur. Bunun üzerine Kore halkı silahla dolu olduğunu bildikleri bu Batılı gemide bir de komutanlarının alıkonulmasını öğrenince galeyan içerisinde gemiye saldırıya geçmiş ve gemiyi ateşe vermiştir (Mr. Williams to The Foreign Office, 1866:416-417).

Olayın ardından 1867 yılında General Sherman'ın akıbetini soruşturmak üzere Çin'de bulunan Amerikan yetkililer Çin hükümetine başvurmuşlardır. Fakat Çin hükümeti zaten olay hakkındaki detaylara daha olay olduğu anda Kore yönetimi tarafından kendilerine bilgilendirme yapıldığı için hakimdir (Gojong Sillok, 1866:2). Bu yüzden de Amerika ile Kore arasındaki olayda tarafsız bir şekilde hareket etmek üzere Çinli yetkililer Kore'nin kendi sorumluluklarında olmadığını, aralarındaki ilişkinin törensel bir mayette olduğunu Amerikalı yetkili Burlingame'e bildirmişlerdir. Ayrıca Çin hükümeti bu konu hakkında Koreli yetkililerle ilgili görüşmenin ancak bir sonraki haraç konvoyu geldiğinde yapılabileceğini iletmiştir. Çinli yetkililerden aldığı cevaplar doğrultusunda daha fazla beklemek istemeyen Burlingame, General Sherman gemisi hakkında bilgi edinmesi için Shufeldt komutasındaki Wachusett gemisini Kore Yarımadası'na göndermiştir. Ocak 1867'de General Sherman ile aynı güzergahta ilerleyen Wachusett gemisi bu rotada yaşadığı karmaşa nedeniyle Taedong Nehri yerine Haeju'ya demirlemek zorunda kalmış, Shufeldt burada herhangi bir yetkili ile görüşmeden, sadece yetkililere iletmek üzere bir mektup bırakarak Çin'e geri dönmüştür (Mr. Williams to Prince Kung, 1868:545-546).

Amerikalı yetkililerin Kore faaliyetleri, gönderdikleri gemiler Çin'de yaşayan diğer Amerikalı diplomatlar ve misyonerler tarafından sürekli gözlemlenmiştir. Bu kişiler içerisinde Amerikan elçiliği eski çalışanlarından Jenkins ve Alman maceraperest Oppert, 1854 yılından itibaren Amerika'nın Japonya ile Amiral Perry aracılığıyla kurmuş olduğu ticari

ilişkinin de farkında olarak Kore'yi ticarete açmak için bireysel olarak harekete geçme kararı almışlardır. İkilinin planına Oppert'in daha önce 1866 ve 1867'de Kore'nin ticarete açılması için yaptığı başarısız girişimlerinin ardından Çin'e döndüğünde tanıştığı Rahip Feron da katılmıştır. Rahip Feron Taewongun'un Koreli Katoliklere uyguladığı sert baskı politikası ve cezalandırmaları esnasında Çin'e kaçabilen rahiplerden biridir. Rahip Feron'a göre Kore'yi ticarete açmak Taewongun'un yabancı karşıtı politikasını ortadan kaldırmaktan geçtiği için onu bu politikayı değiştirmeye ve kaldırmaya zorlamak gerekmektedir. Bu doğrultuda Feron, Taewongun'un babası Namyeon (남연균)'un Toksan bölgesinde Kayadong'da bulunan mezarına giderek, orada bulunan değerli eşyaları ve mümkün olursa kemikleri kaçırmak planını ortaya sürmüştür. Kaçırılan bu eşyalar Taewongun Choson'u ticarete ve Hristiyanlığa açtığı takdirde geri iade edilecektir (Oppert, 1880:300. Griffs bu planın Taewongun'dan para isteme niyeti içerdiğini de belirtir (Griffis, 1894:392-395). Plan doğrultusunda 1868 yılı nisan ayında yola çıkan heyet Asan koyundan yarımadaaya ayak basmış, fakat planın aksine mezarın yerinin uzak ve mezarın da çok iyi bir şekilde korunması sebebi ile başarısızlıkla geri dönmüştür (Oppert, 1880:305-321).

Hem Amerikalı yetkililer hem de bireysel olarak başarısızlıkla sonuçlanan denemelerin ardından Amerika'nın Kore'yi ticarete açma girişimleri 1870'li yıllardan itibaren Amerikan Dış İşleri Bakanı Hamilton Fish'in kontrolünde ilerlemiştir. 1870 baharında Fish, bu dönemde Çin'de bulunan eski Amerikan kongre üyesi ve iş adamı olan P.F. Low ile görüşmelerde bulunarak onu, Kore ile hem batık gemiler problemi hem de ticari niteliklere sahip bir antlaşma imzalaması konusunda görevlendirmiştir. Amerika'nın Asya Filo Komutanı Amiral John Rodgers ve P.F. Low'u bu görev için tercih etmesinde Fish'in amacı Choson Krallığı karşısında Amerika'nın gücünü göstermektir (Griffis, 1894:403).

Low, Dış İşleri Bakanı Fish tarafından Kore konusunda görevlendirildikten sonra Choson'a gitmeden önce bu görevini Çin Dış İşleri Bürosu Tsungli Yamen'e bildirip, Kore ziyaretinden önce Choson'un bu konuda bilgilendirilmesini ısrarlı bir şekilde istemiştir. Amerika'nın Çin dış işlerine daha önce de yaptığı başvurular karşısında Çin tarafsızlığını korumaya çalışmış olmasına rağmen bu kez Amerika'nın ısrarlı bir baskısı söz konusu olduğu için Çinli yetkililer Low'un Choson ile kuracağı iletişim hakkında Choson'u bilgilendirmişlerdir (Choe, 1972:124). Choson'a Amerika'nın kendileriyle iletişime geçeceklerine dair haber geldiğinde Taewongun yabancılara karşı net bir kapalılık politikasında kesin kararlı olduğu için buna herhangi bir cevap vermemiştir. Ancak Amerikalıların Japonya'daki faaliyetleri hakkında gelen bilgiler doğrultusunda başkenti korumak adına Kanghwa Adası'ndaki savunma sistemlerini güçlendirmek üzere komutan O Choe Yon'u görevlendirilmiştir (Choe, 1972:127-128). Çinli yetkililer bu süreçte Amerika'nın ısrarlı bir şekilde Kore'ye yönelmesini takipte olarak, Choson yönetiminin Amerikalılara karşı duruş sergilemesi halinde tıpkı Amerika'nın Japonya'da yaptığı gibi Kore Yarımadası'nda da bir çatışmaya gireceğine dair ön görüşlerde bulunmaktadırlar (Chang, 2003:1341).

Colorado, Palos, Alaska, Benicia ve Monacacy gemileriyle 1871 Mayıs ayında Gyeonggi eyaletinde bulunan Namyang körfezine yanaşan Amiral Rodgers ve Low, öncelikli olarak buldukları bölgenin valisi Shin Chol-gu ile görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Ancak daha yüksek rütbeli yetkililer ile görüşmekte ısrarcı olarak buraya gelişi niyetlerini Shin Chol-gu ile paylaşmamışlardır. Bu bölgede herhangi bir yetkili ile görüşemeyeceklerini anladıklarında da 30 Mayıs tarihinde Chakyakdo'ya hareket etmişlerdir. Bu bölgede görüştükleri Koreli yetkililer Amiral Rodgers ve Low'a Choson yönetiminin yabancı bir

devletle antlaşma yapmaktan yana olmadığını bildirmişler, sonuçsuz kalan görüşmelerin ardından Amerikan heyeti niyetlerinin ciddiliğini Korelilere göstermek adına gemilerinde bulunan askerlerini Kanghwa Adası'na çıkarmışlardır (Macdonald, 1959:54). Amerikalılar gelmeden önce zaten savunma sistemlerini güçlendirmiş durumunda olan Koreliler, Amerikan askerleri adaya ayak bastığı anda onları bombardıman ateşi ile karşılaşmışlardır. Bu ateş karşısında hiçbir şekilde karşılık vermeden geri çekilmenin Kore'nin Batılılara karşı üstünlük kurduklarına dair bir algı geliştireceklerinin bilincinde olan Amerikalılar, bu doğrultuda öncelikli olarak kendilerini haklı çıkarmak için dostane bir şekilde yanaşan gemilerine Korelilerin açtıkları ateş yüzünden Kore hükümetinden bir özür beklediklerini dile getirmişlerdir. Ancak Koreliler dostane ilişkiler kurmak adına gelen gemilerin silah yüklü bir şekilde sınır bölgelerine gelerek Choson'un yabancılarla ilişki kurmak istemediklerini diplomatik bir şekilde bildirmelerine rağmen Amerikalıların bunu yok sayarak ilerlemeye devam etmeleri üzerine özür dilemeyeceklerini iletmışlerdir (Griffis, 1894:411).

Korelilerden beklenen özür gelmediği için Amiral Rodgers ve Low, 10 Haziran'da Kanghwa Adası'nda Choson askerlerine karşı saldırı emri vermiş ve Amerikalıların modern silahları karşısında savunma güçleri yetersiz kalan Korelileri Kwangson Kalesi'ne kadar geri çekilmeye zorlamışlardır. 200'ün üzerinde Korelinin karşısında sadece 3 Amerikalının hayatını kaybettiği çatışmanın ardından iki ülke arasında antlaşma yapma ihtimalinin olmadığını kabul eden Low, 3 Temmuz 1871'de gemilerin geri çekilmesi doğrultusunda karar almıştır (Cable, 1938:195-196).

Taewongun Çin hükümetine Amerika ile yaşanan çatışmanın Koreliler için bir onur mücadelesi olduğunu bildiren bir mektup yazarak detaylar hakkında Çin'i bilgilendirmiştir. Bu mektubunda olayın detaylarına yer verirken Batılı ülkelerin Doğulu ülkeler karşısında kendi medeniyetlerini överken Doğuluları uygarlıktan yoksun olarak gördüklerini yansıtan tavırlarını vurgulaması dikkat çekicidir (Chang, 2003:1360). Sonuç olarak önce Fransa ardından da Amerika ile yaşanan bu gelişmeler Taewongun'un yabancılara karşı duruşunun haklı olduğunu Koreli yöneticilere kanıtladığı ve bu duruşunu daha da sert bir şekilde savunması gerektiğine dair bir güç aldığı zafer niteliğinde olmuştur.

5. JAPONYA İLE İMZALANAN KANGHWA ANTLAŞMASI VE DIŞ İLİŞKİLERİN BAŞLAMASI

Taewongun'un izolasyon politikasının güç kazandığı ve kendisine karşı olan gruplara karşı söz sahibi olduğu bu dönem Kore yönetiminde Kral Gojong'un tahta çıkması ile bir değişim yaşanmasına sahne olmuştur. Taewongun'un 10 senelik yönetiminin ardından 1874 yılında Kral Gojong tahta geçtiğinde Taewongun'un politikalarının Choson'u yalnızlaştırarak ve dünyadaki gelişmelerden, modernizasyon politikalarından uzak tutarak zayıflatığına dair görüşleri olan gruplar artık seslerini çıkarır hale gelmişlerdir. Özellikle Choson'u hem milli hem de güçlü bir devlet haline getirmek adına dış ilişkilerin başlaması konusunda açık kapı politikasına geçiş destekleyen Silhak aydınları, Kral Gojong'un etrafında toplanarak görüşlerini krala kabul ettirmeye çalışmışlardır (Eckert vd., 1991:199-200).

Bu süreçte Japonya 1854 yılında Amerika ile imzaladığı anlaşma ile Batılılarla ilişkilere başlamıştır. Bu tarihten itibaren diğer ülkelerle de geçtiği iletişim sonunda, tek taraflı olarak Batı güçlerine konsolosluk aracılığıyla yargı yetkisi verdiği, Japonya'nın tarifelerini sabit tuttuğu, dolayısıyla tarifelerini özerklikten yoksun bıraktığı için "eşit olmayan" an-

laşmalar imzalamıştır (Pyle, 1969:99-117). 1868 yılında da Japonya'da Tokugawa Şogunluğu sona erip İmparator Meiji ile birlikte bir restorasyon dönemi başlamıştır. Bu tarihten itibaren Japonya'nın Choson Krallığı ile olan ilişkilerini yeniden düzenleme isteğiyle iki ülke arasındaki ilişkilerde yeni bir döneme girilmiştir.

Özellikle Batılıların Kore ile ticari ilişkiler kurmak adına giriştikleri faaliyetleri yakından takip eden Meiji hükümeti 1869'da Japon Dış İşleri Bürosu kurulduktan sonra izlediği anakara ve Pasifik'e yönelik çift yönlü politikası dahilinde Çin ile ilişkilerine büyük önem vermiştir. Çünkü Çin'in Batılılar ile ilişkilerinde herhangi bir bozulma meydana geldiği takdirde bunun bir sonraki adımı Kore ve Japonya olacaktır. Bu tehlike karşısında özellikle Çin ile Kore'nin ilişkisi kapsamında özenli bir politika uygularken Choson Krallığı'na kuzey bölgesinden komşu olan Rusya'nın herhangi bir karışıklık olması durumunda güneye inme niyetini her zaman göz önünde bulundurmuştur (Nish, 2002:17-18).

Ancak Meiji hükümetinin kurulmasından sonra Japon bürokratlar Kore Yarımadası'na dair farklı görüşleri sebebi ile karşı karşıya gelmişlerdir. Japonya'nın anakaraya ulaşması adına Choson'u işgal etmenin gerekliliğini savunan askeri kökenli bürokratlar, öncelikli olarak Batı teknikleri ile Japonya'nın kalkındırılmasına odaklanmak isteyen sivil kökenli bürokratlar ve bürokraside partililik düşüncesine karşı olarak genişleme politikasını savunup halkın desteğini kazanmak isteyen radikal bürokratlar şeklinde üç gruba ayrılan farklı bakış açıları ile Japonya'da Kore sorununun şekillendirilmesinde etkin rol oynamışlardır (McGovern, 1920:60-61).

Bu doğrultuda ilk adım Choson ile Japonya arasında kurulan ilişkilerin Meiji hükümeti kurulduktan sonra artık Tsushima adası *daimyosu* ile devam edemeyeceği için Choson yönetimine Meiji hükümetinin kurulduğunu ve artık ilişkilerin diplomatik bir şekilde ilerlemesi gerektiğine bir haber verilmesi ile atılmıştır. Hükümet öncelikle '*Choson ile olan tüm ilişkilerin imparatorluk emirlerine göre hareket edilmesi*' konusunda Tsushima *daimyosunu* uyarılmış ardından da 1868 Haziran ayında bundan sonra tüm dış ilişkilerin Osaka'da bulunan Dış İşleri Bürosu'na aktarılması konusunda karar almıştır. Bu şekilde Choson ile kurduğu iletişim ve ticaret ağı Tsushima *daimyosunun* tekelden çıkmıştır. Ayrıca durumun Choson Krallığı'na bildirilmesi için de Tsushima *daimyosu* So görevlendirilmiştir (Conroy, 1960:23).

Meiji hükümetinin kurulduğunu ve imparator yönetimine geri döndüğünü, şimdiye dek kurulan ilişkilerin artık hükümetin kontrolünde ve dış işleri bürosu tarafından idare edileceğine dair bilgiler Tsushima *daimyosu* So tarafından Busan'da Dongnae olarak adlandırılan Japon bölgesinden sorumlu An Tong Jun'a bildirmiştir. Ancak yapılan pek çok görüşme An Tong Jun'un Japonya'daki yeni imparator ve yeni düzen ile Choson Krallığı'nın bir ilişki kurma niyetinde olmadığını bildirerek geri çevirmesi ile Japonya açısından olumsuz bir şekilde sonuçlanmıştır. So, Choson ile yaptığı görüşmelerin olumsuz bir şekilde sonuçlandığına dair raporu Meiji hükümetine sunarken bu raporuna Choson'un bu ilişkileri ancak zor kullanıldığı takdirde kabul edebileceğine dair yorumunu da eklemiştir. Bu süreçte de Meiji hükümeti dış işleri Choson ile ilişkilerin şimdiye kadar kötüleşmesinin nedenlerinin araştırılması ve Tsushima ile ilişkilerin tamamen kesilmesi, ayrıca Çin ve Kore'nin ilişkilerinin ne durumda olduğunu araştırması adına hem Busan'a hem de Tsushima'ya Sada Hakubo liderliğinde Moriyama Sigeru ve Saito Ei'den oluşan bir araştırma heyeti göndermeye karar vermiştir. Heyetin yaptığı araştırmalar 1870 yılında Çin'in Tianjin Antlaşması'nı imzalayarak bir itibar kaybına uğraması dolayısıyla

Choson'un ilişkilerine karışamayacak bir durumda olduğu için Choson'a elçi göndermek için uygun bir zaman olduğuna dair bir rapor ile sonuçlanmıştır (Conroy, 1960:24-25).

Araştırma heyetinin Choson üzerindeki gözlemlerine dair raporunun Meiji hükümetine ulaşmasının ardından bundan sonra Kore'ye dair konular *Seikanron* etrafında şekillenmiştir. *Seikanron*, Konfüçyüsçülük söylemleri ile ele alındığında, Japonya'nın 'kendisini aşağılayıcı bir tavır takındığı için Kore'yi işgal ederek; '*Seikan*', cezalandırıp cezalandırması üzerine oluşan tartışmadır; '*Ron*'. 'Kore'yi elde etme tartışması' olarak değerlendirilen *Seikanron*, en yetenekli devlet adamlarının Meiji hükümetinden istifalarına yol açarak bir anlamda erken Meiji yönetimini bölen bir tartışma olmuştur (Jansen, 1989:744).

Seikanron tartışmasında sivil bürokratların temsilcilerinden olan Kido Takayoshi'nin politikası Kore'ye karşı güçlü bir duruş sergilemek adına önceliğin Japonya'nın gümrük tarifeleri, endüstri ve teknolojik alanlardaki gelişmelerini sağlamaya verilmesi üzerine şekillenmektedir. Ancak bu esnada Meiji hükümetinin Dış İşleri Bürosu'nun yönetimini üstlenen Okuma ve Iwakura daha temkinli bir politikadan yanadılar (Kim K. H., 1980:125). Özellikle savaş yanlısı bir tavır içerisinde olan ve üst düzey bir yetkili olan Kido'nun Choson yönetimi ile doğrudan iletişime geçmesinin riskleri üzerinde durarak, Choson'a yüksek rütbeli bir temsilci heyetinden ziyade öncelikli olarak daha düşük rütbeli bir temsilci heyeti gönderilmesi taraftarıydılar. Bu önerileri Japon Danıştayı görevindeki Daijo-kan'da onaylanınca Yoshioka Koki'nin liderliğini üstlendiği heyet Tsushima'dan tercüman Urase Yutaka ile birlikte Busan'a gönderilmiştir (Jansen, 1989:745). Heyet Busan'a vardığında burada görevli olan An Tong Jun ile görüşmek için beş ay bekletilmiş, görüşme ancak 17 Mayıs 1871'de sağlanmıştır. Bu görüşmede Choson yönetimi heyete, 'Muhteşem Çin'e bağımlı olduklarından Çin imparatoru ile Japon imparatorunu aynı seviyede tutamayacakları için bundan sonra Japonya'dan gelecek elçi heyetleri ile bu ilişkilerin değişmeyeceğini belirtmiştir. Bu başarısız görüşmenin ardından 1872 yılında Choson yönetimi ile görüşmeler sağlamak için Hanabusa Yoshimoto görevlendirilmiştir (Conroy, 1960:28)

Meiji hükümetinin Choson ile ilişkiler kurmaya dair gösterdiği çabaların sürekli olumsuz olarak sonuçlanması, Kore meselesine bu kadar temkinli yaklaşılmasını sürekli eleştiren ve bu ilişkilerin silah zoruyla kurulması taraftarı olan Kore İşgal Partisi (*Seikanto*)'nin lideri Saigo Takamori'ye aktif bir şekilde Kore'nin işgaline yönelik politikasını daha yüksek sesle dile getirme fırsatını doğurmuştur. Özellikle 1871 yılında Meiji hükümeti başbakan yardımcısı Iwakura'nın Meiji Japonya'sının gelişimi için yurtdışı misyonunun başına atanıp ülkeden uzaklaşması, 1872'den itibaren Saigo Takamori'nin bu işgal politikası ile hükümete baskı kurmasında beklediği fırsatı doğurmuştur (Nish, 2002:21).

Iwakura'nın yurtdışı misyonu ile görevlendirilerek ülkeden ayrılması ile Dış İşleri Ofisi'nin başına gelen Soejima Taneomi, hükümetin gündeminde önemli bir tartışma konusu haline gelen Kore sorununun üzerine giderek, Kore'ye sefer düzenlendiği takdirde bunun Çin'de nasıl yankı bulacağına dair gözlemler gerçekleştirmek üzere 1873 Mart ayında Çin'e bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Soejima'nın Çin'den dönüşünde Japon Başbakanı Sanjo Sanetomi'ye sunduğu Çinlilerin bu seferi düzenlemeleri doğrultusunda Japonya'ya hareket özgürlüğü sağlayacağına dair yanlış bilgiler içeren raporu ile de Temmuz 1873'te hükümette Kore işgal planları bir savaş kararı ile onaylanmıştır. Savaş kararı onaylandıktan sonra Eylül ayında Japonya'ya geri dönen Iwakura, savaş planları dolayısıyla hükümeti ikiye bölünmüş bir şekilde bulmuştur. Çünkü konseyde Japonya'nın henüz bu savaşı kaldıracabilecek bir ekonomik yeterliliğinin bulunmadığını, bu şekilde bir cezalandırma seferine girişmenin gereksiz

olduğunu, hatta bu girişimin Kore Yarımadası'nın kuzeyinde bulunan Rusya'ya da güneye inmek için bir bahane yaratmış olacağını savunan bürokratlar da bulunmaktadır. Bu bürokratlar karşısında savaş yanlısı hükümet üyeleri ve Başbakan Sanjo Sanetomi istifa ederek Kore'ye işgal planlarını Meiji hükümetinin kurulması ile açığa alınan samurayların öfkelerini kullanarak dile getirme yoluna gitmişlerdir (Nish, 2002:23-24).

Japonya'da Kore üzerine işgal planları hakkında fikir ayrılıkları devam ederken 1874 yılında Kore'nin de Japonya ile ilişkilerinde kapalılık politikası değişim göstermeye başlamıştır. Çünkü Kral Gojong ve hükümetine göre 1871'den itibaren Japonya'nın Ryukyu adalarında uyguladığı politika ile buralarda hakimiyetini kurmasındaki başarısı, bu adaların ardından sıranın Kore Yarımadası'na geleceğinin bir göstergesidir (Gojong Sillok, 1874:1). Bu göz önüne alındığında Japonya ile ilişkilerin iyileştirilmesi gündeme gelerek ilk yapılan iş Dongnae yönetiminde iken Japon heyetler ile kurduğu olumsuz ilişkilerin sonucu Japonya'yı Kore'ye karşı bir işgal politikasına iten kişi olarak görülen An Tong Jun ve Gyeongsang eyaletinin yöneticisi olan Chong Hyon-dok görevlerinden alınması olmuştur (Gojong Sillok, 1874:1).

Fakat Choson'un Meiji hükümeti ile ilişkiler kurmaya yönelik politikasında değişmeyen unsur kyoren politikasının sürdürülmesidir. Kyoren politikasının sürdürülmek istenmesindeki ısrarın altında yatan neden ise diplomatik ilişkilerin kurulup limanlarının ticarete açılması ile başlayacak anlaşmalar zincirinde Japonya'nın kontrolüne girmenin önüne geçmektir (Go, 1977:30-31). Çünkü Japonya 1868'ten itibaren Meiji ile birlikte uygulamaya başladığı Batı tarzı anayasal monarşi ile artık Doğu Asya düzeninin içerisinde Koreliler tarafından "Batılı Barbarlar" kategorisinde görülmektedir. (Oh B. B., 1980:46).

1874 yılında Japon dış işlerinden sorumlu kişi Terashima Munenori Kore sorununu tekrar ele almış ve Choson'daki değişimi gözlemlemek adına önce Kore uzmanı olan Moriyama Sigeru'yu ardından da Tsushima *daimyosu* So'yu Dongnae'nin yeni yöneticileri ile görüşmek üzere görevlendirmiştir (Kim H. S., 2013:292-310). Fakat bu görüşmeler de olumsuz bir şekilde sonuçlanınca Meiji hükümetinin Choson üzerindeki baskıyı arttırmak için aldığı kararla üç savaş gemisi "*kıyı araştırması bahane edilerek Choson sularına sokulması*" planı çerçevesinde Choson'a gönderilmiştir. Kasuga, Unyo ve Teiu isimindeki savaş gemileri 1875 Eylül ayında Incheon yakınlarına ulaşmış ve burada Unyo gemisinin içme suyu problemini çözmek için Kanghwa Adası'na gönderdiği bot 19 Eylül'de Choson tarafından ateşe verilmiştir. Japon gemilerinden bu kez bu olayı soruşturmak adına ateşkes bayrağı takan bir başka bot gönderilmiş, fakat aynı şekilde bu bot da Choson tarafından ateşe verilmiştir. Bunun üzerine 21 Eylül'de Japon gemileri Choson savunma sistemlerini susturacak ateşe başlamışlar ve burada 30'dan fazla Koreliyi öldürmüşlerdir. Ardından Unyo gemisi bölgeyi terk ederek 28 Eylül'de Nagazaki'ye varmıştır (Deuchler, 1992:23-25).

Eylül ayında yaşanan çatışmalar iki ülkenin ilişkilerinin değişiminde büyük rol oynamıştır. Özellikle Meiji hükümetinde savaş yanlısı bürokratların hemen harekete geçmeye yönelik ısrarlarına karşı Iwakura'nın hem samurayların sert duruşlarını hafifletecek hem masraflı bir askerî harekâtı önleyecek hem de Batılı uluslar karşısında haklı nedenlerini ortaya koyacak bir plan ortaya koyması ile Choson'a bir müzakere heyeti gönderilmesi kararı alınmıştır. 27 Ocak 1876'ta Kanghwa Adası'na ulaşan müzakere heyeti Choson yönetiminde de Japonya ile kurulacak ilişkiler hakkında farklı görüşlerin karşı karşıya gelmesine yol açmıştır. Neo-Konfüçyanist aydınlar limanların Japonya ile ticarete açılmasının tamamen karşısında

yer alırken Taewongun'un Wijong Choksa (위정척사)² ideolojisi doğrultusunda hareket etme isteklerini krala bildirmişlerdir. Kral Gojong ise "Batılılar Batılıdır, Japonlar da Japon" şeklinde hükümetin sürekli gündeme getirdiği Japonya ile anlaşmanın, geleneklerden kopmak mı yoksa modernleşmeye bir adım atmak mı olduğu sorularına cevap vermiştir. Kralın düşüncesi geleneksel ilişkilerin modern bir şekilde dostluk adına geliştirilmesidir (Choi D. S., 2001:133-134). Kanghwa Adası'na gelen müzakere heyetinin başında Choson hükümetindeki tartışmaları gözlemlemekte olan Kuroda, Choson hükümetine bu görüşmelerin sonucunun ya barış ya da savaş ile sonlanacağını bildiren bir bildiri sunmuş, herhangi bir şekilde savaşa girmeye hazırlığı bulunmayan Choson hükümeti yetkilileri bu bildiriden sonra Kral Gojong'un yanında yer almak zorunda kalmışlardır (Kim K. H., 1980:248-249), (Palais, 1975:255-267), (Deuchler, 1992:43-44).

10 Şubat 1876'da Choson'u temsilen baş müzakereci ve yardımcısı olarak seçilen Kralliyet Muhafızları Komutanı Sin Hon, Tören Bakanı Yun Cha Sung ile Meiji hükümetinin müzakere heyeti arasında görüşmeler başlamıştır (Gojong Sillok, 1876:1). On gün süren görüşmelerin ardından Choson Krallığı ile Meiji hükümeti arasında diplomatik ilişkileri başlatan Kanghwa Antlaşması 26 Şubat 1876'da imzalanmıştır. Kore'nin ilk modern anlaşması olan Kanghwa Antlaşması Choson'un artık dış ilişkiler kurmaya başladığı tarihi simgelemektedir.

Toplamda 12 maddeden oluşan Kanghwa Antlaşması, Kore'nin Çin'in vasallığından çıkışını resmîleştirme çabalarının bir yansıması olarak kabul edilen, Doğu Asya'da geleneksel ilişkileri farklı bir boyuta taşıyan, Japonya ile eşit egemenlik şartlarını taşıyan ve uluslararası modern yasalara göre bir ilişki kurmaya hazırlayan birinci maddesi ile Choson'u "bağımsız" bir devlet olarak tanımlamasıyla Kore tarihinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Antlaşmanın diğer maddeleri Choson'un limanlarının Japonya ile ticarete açılmasına dair detayları içerirken bundan sonra iki ülke arasında gerçekleşecek diplomatik faaliyetler açısından uygulanması gereken kurallara yer vermektedir (Lee K. G., 2008:14-16).

5. SONUÇ

Choson Krallığı'nın Neo Konfüçyanist ideolojisi doğrultusunda sürdürdüğü dışa kapallık politikası 19. yüzyıla dek Çin ve Japonya ile kurulan geleneksel ilişkiler ile sınırlı kalmıştır. Bu politika kapsamında Çin büyük abi olarak görülüp Choson'un her sene haraç verdiği bir ülke durumunda kabul edilirken Japonya ile ilişkisi ise Choson ile eşit görülerek komşuluk ilişkileri çerçevesinde şekillenmiştir. Ancak 19. yüzyıldan itibaren Amerika ve Avrupalı devletlerin dinî, siyasi, ekonomik sebeplerle Asya'ya yönelmesi Choson'un dışa kapallık politikasına devam etmesinde büyük bir sorun oluşturmuştur. Çünkü bu dönemde Batılı güçler Çin ve Japonya ile antlaşmalar imzalayarak ilişkiler kurduktan sonra Choson'u gündemlerine almışlardır.

Choson'un sıkı dışa kapallık politikası öncelikli olarak Çin'e haraç ödemeye giden memurların ülkeye dönerken getirdikleri Hristiyanlık ve Batı bilimine dair kitapların Choson aydınları ve halk arasında yayılması ile sorgulanmaya başlanmıştır. Yönetim mekanizma-

2 Wijong Choksa'nın (위정척사) Çince kelime anlamı "doğru olanı savunurken yanlış olanın karşısında durmak"tır. Buna göre Çin kültürü ve Konfüçyanist düşünce doğru olarak kabul edilirken Batı kültürünü temsil eden her şey yanlış olarak görüldüğü için Batı bilimi ve düşüncesi ülkeden uzak tutulmalıdır (Jeong, 2016:50-51).

sında ülkenin modernleşmesi ve gelişimi için farklı ülkelerle ilişkilerin kurulmasına dair görüşler ortaya çıkarken taht naibi Taewongun ve destekçileri tamamen Batı karşıtı bir politika sürdürmüşlerdir. Bu politikanın daha sert hale gelmesinde Kore Yarımadası'nda hızlıca kendine yayılma alanı bulan Hristiyanlık dininin etkisi olmuştur. Taewongun Kore'nin geleneksel yapısının bozulması karşısında birbirinden sert önlemlerle yönetimine karşı farklı sesler çıkaran aydınları ve yeni dine geçerek yönetime isyanlarını bu şekilde gösteren halkı cezalandırmıştır. Bu cezalandırmalar ülke içerisinde olaylara şahit olan Batılı misyonerler tarafından kendi ülkelerine bildirilince bu ülkeler zaten gündemlerinde olan Choson'a müdahalede bulunmak ve bu müdahaleden bir ekonomik kazanç sağlamak üzere ticari anlaşmalar imzalamak üzere bunu bir fırsat olarak değerlendirmişlerdir. Öncelikle Fransa ardında da Amerika'nın Choson yönetimi ile kurmaya çalıştığı ilişkiler Taewongun'un dışa ve özellikle Batı'ya kapalı yaklaşımını silahlı bir savunma ile karşı çıkması ile sonuçsuz kalmıştır.

Ancak bu dönemde 1874 yılında Taewongun'un yerine taht asıl sahibi Kral Gojong'un yönetimi ele alması ile ülkede uygulanan dışa kapalı politikada değişim başlamıştır. Kral Gojong'un yönetime geçtikten sonra dış ilişkiler konusunda değişime gitmesinde Taewongun'un karşısında yer alan ve Batı bilimi ve Doğu tekniğini birleştirmekten yana olan Silhak aydınları etkin bir rol oynamıştır. Bunun yanı sıra Meiji hükümetinin Amerika ile kurulan ilişkiler ile başlayan modernleşme politikaları ile Kore sorununu aktif bir şekilde tartışmaya sunmaları da Kral Gojong'u harekete geçmeye zorlayan bir başka neden olmuştur. Choson yönetiminde Japonya'nın Batılılarla ilişkilerini geliştirdikten sonra modernleşme sürecinde de Batı kültüründen yoğun bir şekilde etkilenmesi sebebiyle Japonya'yı Batılılarla aynı kategoride ele alarak Japonya ile ilişki kurulmasını istemeyen Neo Konfüçyanist aydınların karşı çıkışları da söz konusudur. Buna rağmen 1876 yılında Choson Krallığı'nın izolasyon politikası Japonya ile imzalamak zorunda kaldığı Kanghwa Antlaşması ile sona ermiştir.

Batılı devletlerin Doğulu devletlerle imzaladığı eşitsiz anlaşmaların bir örneği olan Kanghwa Antlaşması maddeleri ile Choson'u artık Çin ile prensipte ayrı tutarken Japonya tarafından dünyaya tamamen bağımsız bir devlet olarak lanse etmiştir. Kanghwa Antlaşması bundan sonraki süreçte Choson'un Amerika (1882), İngiltere (1883), Almanya (1883), İtalya (1884), Fransa (1886), Avusturya Macaristan (1892) ile antlaşmalar imzalaması ile dış ilişkilerinde açık kapı politikasına geçiren antlaşma olmuştur. Bunun yanı sıra Choson'un dış ilişkilerinin başlaması ile Kore Yarımadası Çin, Rusya ve Japonya arasında bir rekabetin de oluşmasına yol açarak Doğu Asya'nın liderlik mücadelesi kapsamında önce 1894 Çin-Japonya Savaşı'nın ardından da 1905 Japonya – Rusya Savaşı'nın gerçekleştiği yer olarak tarihe geçmiştir. Ülke içerisinde de dış ilişkilerin kurulmasıyla birlikte yabancıların ticari faaliyetlerinin Koreli halkın ekonomik durumunu iyice kötüleştirirken bu süreç isyanlarla sonuçlanmıştır.

Sonuç olarak Kore Yarımadası'nda Choson Krallığı'nın 1876 yılından itibaren Kanghwa Antlaşması ile bağımsız bir devlet olarak uluslararası platforma çıkışı Kore tarihinde bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Choson Krallığı'nın bu dönemde kurmaya başladığı dış ilişkiler günümüzde Güney ve Kuzey Kore'nin uluslararası ilişkilerinin de temellerini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- (1791, November 8). *Jeongjo Sillok*, s. 2.
- (1865, October 10). *Gojong Sillok*, s. 11.
- (1866, September 23). *Gojong Sillok*, s. 1.
- (1866, July 25). *Gojong Sillok*, s. 3.
- (1866, July 27). *Gojong Sillok*, s. 2.
- (1874, July 3). *Gojong Sillok*, s. 1.
- (1874, June 29). *Gojong Sillok*, s. 1.
- (1876, February 3). *Gojong Sillok*, s. 1.
- Adams, D. J. (2010). Ghosts, Spirits, and Saints: Ancestors and the Catholic Church in Korea. *Transactions of the Royal Asiatic Society Korea Branch*, 85, 109-130.
- Ahvenainen, J. (1981). *The Far Eastern Telegraphs: the History of Telegraphic Communications between the Far East, Europe and America before the First World War*. Suomalainen Tiedeakatemia.
- Armaoğlu, F. (2007). 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi. Alkim Yayınevi.
- Bae, H. S. (1984). 조선에 전래된 천주교 서적 (Choson'a Getirilen Katolik Kitaplar). 한국교회사논문집 (Kore Kilise Tarihi Makaleler Yayını) (Cilt 1, s. 1-31). içinde 한국 교회사 연구소 (Kore Kilise Tarihi Enstitüsü) .
- Baker, D., & Rausch, F. (2017). *Catholics and anti-Catholicism in Choson Korea*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Bays, D. H. (2002). *A New History of Christianity in China*. Blackwell Publishing.
- Bol, P. K. (2008). *Neo-Confucianism in History*. Harvard University Press.
- Brother Anthony. (2014). Origins of the Catholic Church in Korea: A Letter. *Royal Asiatic Society Korea Branch*, 89, 169-192.
- Cable, E. M. (1938). The United States-Korean Relations 1866-1871. *Transactions of the Royal Asiatic Society Korea Branch*, 28, 1-229.
- Cady, J. F. (1954). *The Roots of French Imperialism in Eastern Asia 1901-1996*. Cornell University Press.
- Chang, G. H. (2003, March). "Whose "Barbarism"? Whose "Treachery"? Race and Civilization in the Unknown United States-Korea War of 1871. *The Journal of American History*, 4, 1331-1365.
- Cho, K. (2010). 조선 후기 천주교사 연구 의 기초 (Choson'un Son Dönemlerinde Katoliklik Üzerine Araştırmaların Temeli). 경인문화사 (Kyungin Publishing).
- Choe , C. Y. (1972). *The Rule of the T'aewongun, 1864-1873: Restoration in Korea*. Cambridge: Harvard Yenching Institute.
- Choi , S. W. (1986). 한반관계자료:1846-1887 (Resource of Korea-France Relations). 한국교회사연구소 (Hanguk Gyohoesa Yeonguso).
- Choi, D. S. (2001). King Kojong's Perception of the West during the Period of Opening of Ports. *International Journal of Korean History*, 2(1), 123-136.
- Choi, J. G. (2005). 조선 후기 서학의 수용과 발전 (Choson'un Son Dönemlerinde Batı Biliminin Kabulü ve Gelişimi). 한들출판사 (Handl Yayıncılık).
- Choi, S. B. (1968). The French Jesuit Mission in Korea, 1827-1866. *North Dakota Quarterly*, 36, 17-29.
- Chong, E., & Kim, H. K. (1968). *Korea and the Politics of Imperialism, 1876-1910*. University of California Press.
- Conroy, H. (1960). *The Japanese Seizure of Korea: 1868-1910, A Study of Realism and Idealism in International Relations*. University of Pennsylvania Press.
- Cook, H. F. (1982). On the Centenary of America's First Treaty with Korea. *Royal Asiatic Society-Korea Branch*, 57, 11-28.
- Deuchler, M. (1992). *The Confucian Transformation of Korea: A Study of Society and Ideology*. Cambridge: Harvard University Press.
- Eckert, C. J., Lee, K. B., Lew, Y. I., & Robinson, M. (1991). *Korea Old and New A History*. (E. W. Wagner, Çev.) Harvard University Press.
- Fairbank, J. K. (1965). *East Asia: The Modern Transformation. (A History of East Asian Civilization, Vol. II)*. Houghton Mifflin.
- Galaup, J.-F. (1798). *The voyage of La Pérouse round the world, in the years 1785, 1786, 1787, and 1788, with the nautical tables*. London.
- Go , B. I. (1977). 한 중 일 동양 3 개항 비교 (Kore,Çin,Japonya Doğu'daki 3 Devletin Ticarete Açılmasının Karşılaştırılması). Seoul: SNU Press.

- Grayson, J. H. (2006). A Quarter-Millennium of Christianity in Korea. R. E. Buswell (Dü.) içinde, *Christianity in Korea* (s. 7-28). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Griffis, W. E. (1894). *Corea, the Hermit Nation*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Haboush, J. K. (1988). *A Heritage of Kings- One Man's Monarchy in the Confucian World*. New York: Columbia University Press.
- Hahm, P. C. (1984). The Korean Perception of the United States. Y. Koo, & D. S. Suh (Dü) içinde, *Korea and the United States: A Century of Cooperation* (s. 23-52). University of Hawaii Press.
- Holcombe, C. (2016). *Doğu Asya Tarihi: Medeniyetin Köklerinden 21.Yüzyıla Kadar Çin Japonya Kore*. (M. Özeren, Çev.) Dergâh Yayınları.
- Hwang, A. Y., & Kim, L. T. (2009). "The Silk Letter of Alexander Sayong Hwang: Introduction and Abridged Translation s. 167- 179. *Missiology: An International Review*, 37(2), 167-179.
- Jansen, M. B. (Dü.). (1989). *The Cambridge History of Japan The Nineteenth Century* (Cilt 5). Cambridge University Press.
- Jeong, E. K. (2016). *Kore Milliyetçiliği, Türkiye ve Kore'de Milliyetçilik Anlayışlarının Gelişme Süreçleri (1910-1945)*. Antalya: Likya Yayınları.
- Kane, D. C. (1999). Bellonet and Roze: Overzealous Servants of Empire and the 1866 French Attack on Korea. *Korean Studies*, 23, 1-23.
- Kang, H. J. (1997). *Diplomacy and Ideology in Japanese-Korean Relations From the Fifteenth to the Eighteenth Century*. Macmillan Press Ltd.
- Key, P. Y., & Henderson , G. (1959). An Outline History of Korean Confucianism: Part II: The Schools of Yi Confucianism. *The Journal of Asian Studies*, 18(2), 259-276.
- Kim , H. S. (2013). 1875년 朝日交渉의 실패 요인 (1875 Kore-Japonya İletişiminde Başarısızlığın Nedenleri). *한일관계사연구 (The Korea-Japan Historical Review)*, 45, 289-328.
- Kim, D. K. (2005). *The History of Korea*. Greenwood Press.
- Kim, D. S., & Sarı, Ö. (2013). Osmanlı Devleti ile Choson Devleti'nde Geleneksel Yükseköğretimin Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 279-290.
- Kim, J. (2012). *A History of Korea From "Land of the Morning Calm" to States in Conflict*. Indiana University Press.
- Kim, J. S. (1995). 주문모 신부 선교 활동 전후의 순교자들 (Those who were martyred around the time Father Zhou Wenmo was proselytizing in Korea). *교회사연구 (The Research Foundation of Korean Church History)*, 10, 93-122.
- Kim, K. H. (1980). *The Last Phase of the East Asian Order: Korea, Japan, and the Chinese Empire, 1860-1882*. Berkeley: University of California Press.
- Kum, C. T. (2004). The Doctrinal Disputes between Confucianism and Western Thought in the Late Choson Period. T. F. Korea, & S. Y. Chai (Dü.). içinde California: Asian Humanities Press.
- Lee , K. G. (2008). Trope of a Sovereign State: Treaty-Making by Korea from 1876-1899. *The Review of Korean Studies*, 11(3), 11-36.
- Lee , S. K. (1962). Some Lesser Known Facts About Taewon-gun and His Foreign Policy. *Transactions of the Korea Branch of the Royal Society*, 39, 23-46.
- Lieven, D. (Dü.). (2006). *The Cambridge History Of Russia, Vol.II. Imperial Russia, 1689–1917*. Cambridge University Press.
- Linschoten, J. (1974). *Discours of voyages into ye East & West Indies*. Norwood, N. J. : W. J. Johnson.
- Macdonald, D. S. (1959). The American Role in the Opening of Korea to the West. *Transactions of the Royal Asiatic Society Korea Branch*, 35, 51-66.
- Marshall, A. (2006). *The Russian General Staff and Asia, 1800–1917*. Routledge.
- McGovern, W. M. (1920). *Modern Japan: Its Political, Military, and Industrial Organization*. Fisher Unwin.
- Min, K. B. (2005). *A History of Christian Churches in Korea*. Yonsei University Press.
- Mr. Williams to Prince Kung. (1868, March 3). *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, Accompanying the Annual Message of the President to the Second Session of the Fortieth Congress*. 10 12, 2018 tarihinde https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1868p1/pg_545 adresinden alındı
- Mr. Williams to The Foreign Office. (1866, October 23). *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, Accompanying the Annual Message of the President to the Second Session of the Fortieth Congress*. 10 12, 2018 tarihinde https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1867p1/pg_416 adresinden alındı

- Murray, I. (2011). Seward's True Folly: American Diplomacy and Strategy During "Our Little War with the Heathens" Korea, 1871. *Penn History Review*, 18, 43-68.
- Neff, R. (2012). Robert Thomas's First Trip To Korea. *Transactions of the Royal Asiatic Society, Korea Branch*, 88, 152-177.
- Nish, I. H. (2002). *Japanese Foreign Policy, 1869-1942: Kasumigaseki to Miyakezaka Foreign Policies of The Great Powers*. Routledge & K. Paul.
- Oh, B. B. (1980). Sino-Japanese Rivalry in Korea, 1876-1885. A. Iriye (Dü.) içinde, *The Chinese and the Japanese: Essays in Political and Cultural Interactions*. Princeton University Press.
- Oh, M. W. (1933). The Two Visits of the Rev. R. J. Thomas to Korea. *Transactions of the Royal Asiatic Society, Korea Branch*, 22, 97-123.
- Oppert, E. (1880). *A Forbidden Land, Voyages to the Corea*. London.
- Palais, J. (1975). *Politics and Policy in Traditional Korea*. Harvard University Press.
- Pyle, K. B. (1969). *The New Generation in Meiji Japan: Problems of Cultural Identity 1885- 1895*. Cambridge: MA: Harvard University Press.
- Seth, M. J. (2011). *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Rowman and Littlefield.
- Shin, I. C. (2006, December). The Experiences of Visiting Catholic Churches in Beijing and the Recognition of Western Learning Reflected in the Journals of Travel to Beijing. *The Review of Korean Studies*, 9(4), 11-31.
- Shin, I. C. (2009). Perceptions of the West in Choson Travel Accounts –Choson Encounters with the 'West' in Beijing. *SOAS-AKS Working Papers in Korean Studies* (s. 1-19). University of London.
- Swisher, E. (1952, August). The Adventure of Four Americans in Korea and Peking in 1855. *Pacific Historical Review*, 21(3), 237-241.
- Yoon, M. G. (2002). 한국 천주교회의 기원 (*The Origins of The Catholic Church in Korea*). 국학자료원 (Kookhak Yayincılık).
- 신편 한국사 (*Yeni Kore Tarihi*) (Cilt 32). (2002). 국사편찬위원회 (Kore Tarihi Ulusal Enstitüsü).